

Sygn. akt I ACa 656/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Elżbieta Karpeta
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska (spr.) SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2019 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...) i Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. akt II C 126/18

- 1) oddala apelację;
- 2) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 500 (pięćset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz radcy prawnego W. K. 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Joanna Naczyńska SSA Elżbieta Karpeta SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska

Sygn. akt I ACa 656/19

UZASADNIENIE

Powód A. W. wniósł pozew przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...) i Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...) o zapłatę 200 000 zł z tytułu „odszkodowania” za złamanie praw powoda i zmuszenie go do udziału w terapii odwykowej, pomimo tego, że dwukrotnie nie wyraził zgody na udział w tej terapii. Podkreślił, że będąc w fatalnym stanie był transportowany przez całą Polskę na terapię, która nie była mu potrzebna. Oświadczył, że skierowanie go na terapię odwykową było celowym działaniem pozwanego po to, by uniemożliwić zbadanie powoda przez biegłych sądowych, którzy z całą pewnością stwierdziliby, że jego stan zdrowia jest zły, co dałoby mu podstawę do ubiegania się o przerwę w odbywaniu kary. Dodał, że dyrektor Aresztu Śledczego w (...) odmówił mu wydania przepustki na podstawie art. 141a k.k.w. na przeprowadzenie potrzebnych badań i opłacenie adwokatów z wyboru. Zaakcentował, że do tej pory żadna jednostka penitencjarna nie zapewniła mu odpowiedniego leczenia.

Pozwany zaprzeczył okolicznościom faktycznym wskazanym przez powoda i wniósł o oddalenie powództwa, jako bezzasadnego.

Wyrokiem z 4 kwietnia 2019r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo; nie obciążył powoda kosztami procesu i orzekł o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu. Rozstrzygnięcie to podjął po ustaleniu, że 28 kwietnia 2016r. psycholog por. K. B. po przeprowadzeniu kolejnych badań wskazała, że powód wymaga skierowania do oddziału terapeutycznego dla uzależnionych od alkoholu. W notatce służbowej zaznaczyła, że choć „osadzony deklaruje subiektywny brak poczucia uzależnienia od alkoholu, motywowany wyraził pisemną zgodę na leczenie odwykowe”. Zaznaczyła też, że w opinii psychiatrycznej z 10 lutego 2016r. rozpoznano u powoda zespół zależności alkoholowej oraz, że powód wymaga skierowania do oddziału terapeutycznego dla uzależnionych od alkoholu. Komisja Dyscyplinarna Aresztu Śledczego w (...), po wysłuchaniu powoda, decyzją z 20 grudnia 2017r. skierowała powoda do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym dla recydywistów penitencjarnych typu zamkniętego w systemie terapeutycznym z uwagi na uzależnienie od alkoholu. 11 stycznia 2018r. został przetransportowany do Zakładu Karnego w G. w celu odbycia terapii dla osób uzależnionych od alkoholu. W tymże czasie powód swoje samopoczucie określał jako dobre.

Sąd Okręgowy ustalił również, że powód przebywał w Areszcie Śledczym w (...) od 8 do 29 grudnia 2017r. oraz od 10 do 15 maja 2018r., a w Areszcie Śledczym w (...) od 20 sierpnia do 25 listopada 2005r. oraz od 24 lutego do 2 listopada 2017r. W każdej z tych placówek miał zapewnioną opiekę medyczną. Miał dostęp do lekarzy specjalistów, do świadczeń medycznych i farmakoterapii. Był leczony stosownie do zgłaszanych i zdiagnozowanych dolegliwości. Uprzednio powód wystąpił już z pozwem o zapłatę zadośćuczynienia za cierpienia fizyczne i psychiczne spowodowane rozstrojem zdrowia wywołanym przez brak właściwej opieki medycznej oraz przez wstrzyknięcie mu w czasie pobytu w Areszcie Śledczym w (...) przez innego osadzonego nieznanej substancji w łydkę. Powództwo w tej sprawie oddalono wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z 15 marca 2018r., sygn. IC 473/16, częściowo jako przedawnione, a częściowo jako niewykazane.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o przedłożone przez pozwanego dokumenty prywatne, w tym notatki służbowe i dokumenty elektroniczne. Oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych: toksykologa, neurologa i kardiologa. Nie dał wiary powodowi, że nie wyraził on zgody na objęcie go leczeniem odwykowym, przyjmując, że twierdzenia te są sprzeczne z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Przechodząc do merytorycznej oceny zasadności powództwa Sąd Okręgowy zakwalifikował roszczenie powoda jako roszczenie o zadośćuczynienie z tytułu naruszenie dóbr osobistych - godności i zdrowia, których powód nawet nie sprecyzował. Stwierdził, że jego podstawę prawną stanowią regulacje art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. oraz art. 417§1 k.c. oraz, że powód nie wykazał, że doszło do naruszenia jego dobra osobistego w związku z działaniem lub zaniechaniem funkcjonariuszy pozwanego, w tym by był poddany terapii odwykowej wbrew swej woli lub był niewłaściwie leczony. Przyjął, że pozwany wykazał, że przetransportowanie powoda do Zakładu Karnego w G. na terapię odwykową nie było bezprawne, ponieważ zgodnie z art. 117 k.k.w. stosowanym w zw. z § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych: skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu obejmuje się, za jego zgodą i na wniosek psychologa, odpowiednim leczeniem i rehabilitacją. Konkluzje te legły u podstaw oddalenia powództwa. Ważąc na sytuację osobistą i majątkową

powoda Sąd Okręgowy, odwołując się do regulacji art. 102 k.p.c., nie obciążył go kosztami procesu. Orzekł też o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Apelację od wyroku wniósł powód, domagając się jego zmiany przez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów za obie instancje. Alternatywnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie:

- art. 233§1 k.p.c. przez dokonanie newszechstronnej i dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i błędne przyjęcie, że wynika z niego, że pozwane jednostki zapewniły powodowi prawidłową opiekę medyczną, podczas, gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie można wysnuć takiego wniosku;
- art. 233§1 k.p.c. przez dokonanie błędnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i uznanie, że powód nie sprecyzował w toku procesu jakie konkretnie jego dobro zostało naruszone, podczas, gdy powód wskazywał na naruszenie jego godności, zdrowia, prawa do właściwego leczenia i prawa do ochrony zdrowia;
- art. 278§1 k.p.c. przez niezasięgnięcie opinii biegłych lekarzy: toksykologa, neurologa i kardiologa co do stanu zdrowia powoda w czasie przebywania powoda w pozwanych placówkach oraz ustalenia, czy placówki te zapewniły powodowi odpowiednie świadczenia medyczne, a także w celu wykazania, że transport powoda do Zakładu Karnego wG. w celu odbycia terapii dla osób uzależnionych wpłynął negatywnie na zdrowie powoda;
- art. 129 k.p.c. w zw. z art. 244 k.p.c. przez przydanie przymiotu dowodów niepodpisanych wydrukami z systemu: opinii psychologicznej, decyzji Komisji Penitencjarnej i notatek, które stanowiły podstawę ustalenia stanu faktycznego sprawy, w tym okoliczności wyrażenia przez powoda pisemnej zgody na odbycie terapii, czemu powód zaprzecza.

Powód wniósł też o uzupełnienie postępowania dowodowego i przeprowadzenie dowodów z:

- oświadczenia powoda skierowanego do Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w G. do sprawy 5400/15, w którym oświadczył, że odmawia przyjmowania posiłków z tego powodu, że jest niewinny i nie ma zapewnionego prawidłowego leczenia;
- wniosku powoda z 17 października 2017r. do Prokuratury Rejonowej w B.o zlecenie badań toksykologicznych w celu ustalenia co zostało mu wstrzyknięte w 2005r. w prawą łydkę i zatruwa jego organizm,
- zażalenia powoda z 20 grudnia 2017r. na decyzję Dyrektora Aresztu Śledczego w (...) w przedmiocie odmowy udzielenia przepustki losowej, której udzielenie umożliwiłoby powodowi uzyskanie poręczenia kilkunastu osób godnych zaufania społecznego i pomocy adwokatów, którzy pomogliby mu wygrać sprawę dotyczącą jego uniewinnienia;
- oświadczenia powoda z 17 sierpnia 2018r., że odbywa karę, mimo, że jest niewinny;
- wniosku powoda z 27 lutego 2019r. skierowanego do Prokuratury Rejonowej w R. o przesłuchanie świadka J. S. w celu ustalenia co zostało mu wstrzyknięte w prawą łydkę w 2005r., w czasie pobytu na oddziale szpitalnym Aresztu Śledczego w (...)
- wniosku powoda z 10 stycznia 2019r. skierowanego do Dyrektora Zakładu Karnego w R. o wyliczenie kosztów transportu do szpitala w S., gdzie chciałby w warunkach wolnościowych przeprowadzić badanie toksykologiczne odnośnie wstrzykniętej w jego organizm substancji;

Wnioski te zgłosił w celu wykazania swego złego stanu zdrowia w trakcie przebywania w pozwanych jednostkach penitencjarnych oraz, tego, że w trakcie tych pobytów domagał się prawidłowego leczenia, w tym przeprowadzenia badań toksykologicznych.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji jako bezzasadnej i zasądzenie od powoda na rzecz zastępcy procesowego pozwanego Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe nie wymagało uzupełnienia, w tym o dowody zawnioskowane przez powoda w postępowaniu apelacyjnym. Dowody te przede wszystkim były spóźnione, w związku z czym Sąd Apelacyjny - stosownie do art. 381 k.p.c.- je oddalił, zauważając, że odnosiły się do okoliczności znanych powodowi przed wydaniem zaskarżonego wyroku, a nadto zawierały jednostronne oświadczenia i twierdzenia powoda, które bez przeszkód mógł złożyć w sprawie, i które zresztą po części pokrywały się z oświadczeniami i twierdzeniami złożonymi w sprawie.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia w sprawie były prawidłowe i wystarczające dla rozstrzygnięcia. Znajdowały one potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Podejmując je Sąd Okręgowy nie naruszył w żadnej mierze przepisów procesowych, w tym art. 233 §1 k.p.c., ponieważ nie przekroczył zasad swobodnej oceny dowodów, ani też nie naruszył zasad logiki i doświadczenia życiowego. Stąd też ustalenia te Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne, podzielając też w pełni ich ocenę prawną.

W szczególności, wbrew twierdzeniom powoda wydruki z systemów informatycznych Służby Więziennej mogły stanowić dowód w sprawie. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie zawierają bowiem zamkniętego katalogu środków dowodowych, w związku z czym dopuszczalne jest skorzystanie z każdego źródła informacji o faktach istotnych dla rozstrzygnięcia. Treść tych wydruków w powiązaniu z innymi ujawnionymi w tych wydrukach okolicznościami, z okolicznościami ujawnionymi przez powoda oraz z chronologią niekwestionowanych w sprawie zdarzeń, a w szczególności z tym, że

- 10 lutego 2016r. konsultujący powoda psychiatra stwierdził u powoda zespół zależności alkoholowej,
- 28 kwietnia 2016r. psycholog porucznik K. B., po przeprowadzeniu kolejnych badań powoda stwierdziła, że powód wymaga skierowania go do oddziału terapeutycznego dla osób uzależnionych od alkoholu, jak i odnotowała, że powód zgadza się na takie leczenie,
- 20 grudnia 2017r. Komisja Dyscyplinarna przy Areszcie Śledczym w (...), po wysłuchaniu powoda, za jego zgodą, skierowała go do odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym z uwagą na uzależnienie,
- 11 stycznia 2018r. powód został, za jego zgodą przetransportowany na oddział terapeutyczny, w tym czasie czuł się dobrze i odbył terapię, z której w każdej chwili mógł zrezygnować,

dawały Sądowi Okręgowemu podstawę do przyjęcia, że powód wyraził zgodę na udział w terapii odwykowej, zwłaszcza, że powód nie wskazał nawet na jakim konkretnie etapie procedury skierowania go do odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym nie wyraził zgody na terapię odwykową lub cofnął wyrażoną wcześniej zgodę. Twierdzenia powoda nie przystają do dobrowolnego charakteru procedury terapeutycznej, której poddał się powód, a której etapowość wymagała wyrażenia zgody na udział w leczeniu odwykowym i utrzymywania tej zgody przez czas terapii. Nie można też wykluczyć, że w chwili, gdy powód składał pozew nie pamiętał już faktu wyrażenia zgody na leczenie odwykowe, zwłaszcza, że od 2001r. leczy się psychiatrycznie, jest alkoholikiem i cierpi na specyficzne zaburzenia osobowości.

Choć zgodzić się trzeba z apelującym, że wywód pozwu był wystarczający do przyjęcia, że powód domaga się udzielenia mu ochrony prawnej w związku z naruszeniem jego dóbr osobistych - godności i zdrowia, wyrażającym się w braku zapewnienia mu prawa do decydowania o leczeniu i prawa do właściwej opieki medycznej, to stwierdzić trzeba, że powód nie skonkretyzował i nie uprawdopodobnił zarzutu nieprawidłowego leczenia go w pozwanych jednostkach penitencjarnych, w tym nie wskazał w jakich konkretnie działaniach lub zaniechaniach funkcjonariuszy pozwanych

placówek dopatruje się braku właściwej opieki medycznej, ani nawet nie wskazał zakresu uszczerbku na zdrowiu, którego rzekomo doznał. Nie uprawdopodobnił też związku przyczynowo - skutkowego przetransportowania go do G. z pogorszeniem zdrowia. Okoliczności tych nie mogły dostarczyć opinii biegłych. Rzeczą biegłych nie jest bowiem poszukiwanie dowodów i okoliczności mogących uzasadnić powództwo, lecz dokonanie oceny przedstawionego i zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego z perspektywy posiadanej przez biegłych specjalistycznej wiedzy. Taki materiał nie został zgromadzony. Powód oczekuje, że dostarczą go biegli, podczas, gdy opinia biegłych nie może tworzyć takiego materiału. Powód jako strona, na której zgodnie a art. 6 k.c., spoczywał ciężar dowodu powinien najpierw skonkretyzować okoliczności faktyczne uzasadniające powództwo, potem je co najmniej uprawdopodobnić lub udowodnić, np. za pomocą dokumentacji lekarskiej, a następnie dopiero mógłby wnioskować o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego dla weryfikacji swego stanowiska. Powód tym obowiązkom procesowym nie sprostał, nie wskazał też żadnych konkretnych okoliczności faktycznych, które biegli toksykolog, neurolog i kardiolog mieliby potwierdzić. W apelacji powód koncentruje się na okoliczności wstrzyknięcia w jego organizm toksyny w czasie pobytu w Areszcie Śledczym w (...)w 2005r. W tej materii Sąd Apelacyjny zauważa, że w sprawie jaka toczyła się uprzednio między stronami przed Sądem Okręgowym w Katowicach pod sygn. akt I C 473/16, a przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach pod sygn. akt I ACa 636/18 uznano twierdzenia powoda, że gdy w związku z samookaleczeniem, polegającym na wbiciu sobie gwoźdźcia w płat czołowy i zażyciem większej ilości leku, przebywał on na oddziale szpitalnym Aresztu Śledczego w (...) w 2005r. inny niepoczytalny osadzony wstrzyknął mu w łydkę nieznaną, przypuszczalnie trującą substancję, za niewykazane, a nadto całkowicie niewiarygodne. W związku z brakiem wykazania zaistnienia takiego zdarzenia w tamtej sprawie, jak i w sprawie obecnie rozpatrywanej, w której powód nie zgłosił nawet wniosków dla wykazania tegoż zdarzenia, powód nie może zasadnie twierdzić, że zatrucie jego organizmu, do którego doszło w 2005r. utrzymuje się i nie jest właściwie leczone toksykologicznie, neurologicznie i kardiologicznie.

Z tych to przyczyn, Sąd Apelacyjny uznał, że zarzuty apelacji nie są w stanie wzruszyć trafności zaskarżonego wyroku. Konkluzje te legły u podstaw oddalenia apelacji - w oparciu o art. 385 k.p.c., jako bezzasadnej. O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd orzekł kierując się zasadą słuszności i w oparciu o art. 102 w zw. z art. 99 i art. 108 § 1 k.p.c. zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 500zł z tytułu zwrotu części kosztów zastępowania pozwanego w postępowaniu apelacyjnym, stanowiącą jedną ósmą część stawki minimalnej określonej w § 2 pkt. 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r., poz. 1800 ze zm.). Przyjął, że w rozpatrywanej sprawie nie znajdzie zastosowania stawka minimalna 240zł, przewidziana w § 8 pkt. 26 tegoż rozporządzenia normującym stawkę za prowadzenie sprawy o odszkodowanie lub zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania. Zawarte bowiem w tym przepisie określenie „związane z warunkami wykonywania kary” wiąże podstawę faktyczną odszkodowania lub zadośćuczynienia z powstaniem szkody lub krzywdy ze zdarzeniem mającym źródło w warunkach pobytu w jednostce penitencjarnej. Powód zaś wywodził swoje roszczenie nie tylko z naruszenia jego dóbr osobistych w wyniku niezapewnienia mu przez pozwane właściwej opieki medycznej, ale przede wszystkim z faktu bezzasadnego skierowania go na terapię odwykową i związany z tym transport do G.. Za zastosowaniem dobrodziejstwa art. 102 k.p.c. i obciążeniem powoda tylko częścią kosztów procesu przemawiała jego sytuacja osobista i zdrowotna powoda, w tym fakt pozostawania bez pracy i dochodów oraz wyniki z zaburzeń osobowościowych powoda subiektywne przekonanie o słuszności swego roszczenia. Zaś przeciwko całkowitemu nieobciążeniu powoda kosztami należnymi pozwanemu przemawiało to, że powód, znając motywy jakimi kierował się Sąd Okręgowy oddalając jego powództwo i korzystając z pomocy profesjonalnego pełnomocnika udzielonej z urzędu powinien szczególnie wnikliwie rozważyć swoje szanse procesowe w postępowaniu apelacyjnym.

Na podstawie art. art. 22³ ust.1 ustawy z 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2017, poz.1870) oraz §4 ust.3 i §8 pkt 7 w zw. z §16 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016, poz.1714) przyznał ustanowionemu dla powoda pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenie za reprezentowanie powoda w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Joanna Naczyńska SSA Elżbieta Karpeta SSO del. Aneta Pieczyrak - Pisulińska